

22.10.2020

Oikeusministeriö

PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
sofia.aspelund@om.fi
mirja.kapraali@om.fi

Lausuntopyyntönnne 13.10.2020

Kuluttajaluottojen tilapäisen hintasääntelyn toimivuus ja vaikutukset – kommenttipyyntö

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoa kuluttajaluottojen tilapäisen hintasääntelyn toimivuudesta ja vaikutuksista. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) esittää lausuntonaan seuraavaa:

(1) Miten väliaikainen sääntely (suoramarkkinointikielto ja hintasääntely) on näkemyksenne mukaan toiminut? Onko sääntelyyn liittynyt erityisiä tulkintaongelmia? Onko sääntelyn noudattamisessa ilmennyt puutteita?

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) on käynnistänyt kesällä selvityksen, miten väliaikaista hintasääntelyä noudatetaan. Selvityksen perusteella osa luotonantajista on lopettanut uusien luottojen myöntämisen kokonaan tai myöntää vain uusia nostoja jo voimassa olevista luotoista. Jos luotonantaja myöntää uutta luottoa tai uusia nostoja väliaikaisen hintasääntelyn voimassaoloaikana, verkkosivujen perusteella on osin vaikea arvioida, millaista korkoa yritykset tosiasiallisesti perivät kuluttajilta. Markkinoilla on myös luotonantajia, jotka mainitsevat verkkosivuillaan väliaikaisen 10 % korkokaton ja kertovat koron nousemisesta 31.12.2020 lukien. Vireillä olevissa valvonta-asioissa KKV selvittää tarkemmin väliaikaisen hintasääntelyn noudattamista. Valvonta-asiat kohdistuvat niin nostetusta luotosta perittävään korkoon kuin mainonnan harhaanjohtavuuteen luoton koron osalta. Kuluttajien tekemien ilmoitusten myötä KKV on saanut lisäksi havaintoja mahdollisista suoramarkkinoinninkiellon vastaisista menettelyistä.

(2) Minkälaisia vaikutuksia väliaikaisella sääntelyllä on ollut?

KKV viittaa valvontatyön pohjaksi tehtyjen havaintojen osalta edellä selostettuun. KKV selvittää sääntelyn vaikutuksia myös muutoin, mutta tämä työ on kesken. Sääntelyn vaikutuksia ei kuitenkaan voida kattavasti ja luotettavasti arvioida käytettävissä olevan tiedon perusteella. Näiltä osin KKV toteaa, että käynnissä oleva positiivista luottotietorekisteriä koskeva

22.10.2020

hanke on tärkeä niiltä osin, että viranomaisilla olisi jatkossa paremmat mahdollisuudet arvioida sääntelyn vaikutuksia.

KKV tuo esille, että väliaikaisen sääntelyn vaikutukset ovat eri kuluttajille ja erilaisille velallisryhmille erilaisia. Koska sääntely kuluttajien suojaamisen lisäksi vähentää tarjottujen lainojen määrää, KKV pitää tärkeänä sitä, että pystyttäisiin selvittämään, miten sääntely on vaikuttanut myönnettyjen luottojen määrään kaiken kaikkiaan verrattuna siihen tilanteeseen, että rajoituksia ei olisi ollut. Lisäksi olisi tarpeen paremmin ymmärtää sitä, millaisiin käyttötarkoituksiin ja minkä tyyppisille kuluttajille kohdistuvia luottoja myönnettiin vähemmän rajoitusten voimassa ollessa ja rahoitettiin kyseistä rahankäyttöä jollain muulla tavalla. Tätä kokonaiskuvaa ei tällä hetkellä ole pystytty muodostamaan, vaan tähän vaadittaisiin isompi tutkimusprojekti, joka pystyisi hyödyntämään aineistoja, jotka eivät ainakaan helposti ole tällä hetkellä saatavilla.

KKV kiinnittää lopuksi huomiota siihen, että erityisen haavoittuvia ovat kuluttajat, jotka tekevät nykyisen väliaikaisen sääntelyn aikana nostoja ennen 1.9.2019 solmituilta jatkuvilta luottosopimuksilta, koska 1.9.2019 voimaan tulleella lainsäädännöllä ei rajoitettu näiden luottosopimusten luottokustannuksia uusien nostojen osalta. Näiden nostojen osalta korko voi nousta vuodenvaihteessa 10 prosentista jopa yli 200 prosenttiin. KKV katsoo, että nykyistä kuluttajaluottoja koskevaa sääntelyä tulisikin arvioida kokonaisvaltaisemmin.

(3) Olisiko tiukempaa sääntelyä näkemyksenne mukaan syytä jatkaa, ja jos olisi, missä muodossa ja miten pitkään (ottaen huomioon, että alustavan arvion mukaan omaisuudensuojaa koskevat seikat puoltavat sitä, että jo nostetut luotot jätettäisiin joka tapauksessa sääntelyn ulkopuolelle)?

KKV katsoo, että nykyisessä poikkeuksellisessa tilanteessa olisi perusteltua jatkaa kiireellisiä toimia hintasääntelyn ja suoramarkkinoinnin osalta. KKV kannattaa markkinoinnin rajoittamista sekä tiukempaa hintasääntelyä todeten kuitenkin, että myös pysyville tiukennuksille kuluttajaluottolainsäädäntöön on tarvetta.

KKV katsoo, että ennen 1.9.2019 solmittujen jatkuvien luottosopimusten uusien nostojen tulisi kuulua pysyvän hintasääntelyn piiriin. KKV katsoo myös, että väliaikaista suoramarkkinointikieltoa voitaisiin jatkaa, kunnes markkinoinnin pysyvä tiukempi sääntely valmistellaan. Hintasääntelyn soveltamisalan tulee olla myös riittävän laaja. Uuden pysyvän ja tilapäisen sääntelyn rikkominen tulisi säätää kattavasti seuraamusmaksun piiriin.

KKV kiinnittää huomiota siihen, että nykyinen hintasääntely on vaikeaselkoinen, kun huomioidaan 1.9.2019 voimaan tullut kuluttajaluottoja koskeva pysyvä hintasääntely ja väliaikainen hintasääntely ja sen mahdollinen jatkaminen siten, että jo nostetut luotot jätettäisiin joka

22.10.2020

tapauksessa sääntelyn ulkopuolelle. Sääntelykokonaisuudesta seuraa, että eri luottosopimukset ja niistä eri aikoina tehdyt nostot ovat keskenään erilaisen sääntelyn piirissä. Lisäksi yksittäinen nosto on vain tietyn aikaa väliaikaisen hintasääntelyn piirissä ja putoaa sen jälkeen eri säännösten piiriin riippuen siitä, milloin alkuperäinen jatkuva luottosopimus on solmittu. KKV on huolissaan erityisesti siitä, että kuluttajaluottoja koskeva sääntely monimutkaistuu siten, että kuluttajien on vaikea arvioida tarjolla olevien luottojen luottokustannuksia ja niihin sovellettavaa hintasääntelyä. Tämä vaikeuttaa luonnollisesti myös viranomaisten mahdollisuuksia valvoa ja puuttua lainvastaisuuksiin.

KKV on erikseen lausunut muun muassa 1.9.2019 voimaan tulleeseen kuluttajaluottoja koskevaan hintasääntelyyn jääneistä puutteista (mm. lausunto talousvaliokunnalle 29.11.2018, HE 230/2018 vp) sekä mainonnan sääntelyn tiukentamistarpeesta.

Kirsi Leivo
pääjohtajaPaula Hannula
ryhmäpäällikkö